

Å l a n d s l a n d s k a p s n ä m n d s

N:o 10/1945.

framställning till Ålands landsting med förslag
till landskapslag om kommunala barnmorskor i
landskapet Åland.

Den i riket utfärdade nya lagen om kommunala barnmorskor av den 31 mars 1944 avser att utveckla, fördjupa och effektivisera barnmorskornas arbetsuppgifter på moderskapsskyddets gebit och förutsätter en genomgående höjning av barnmorskornas utbildning och kårens sociala nivå. Barnmorskornas arbetskraft inom den förebyggande mödra- och barnavården samt hemsjukvården skall enligt den nya lagstiftningen utnyttjas i större utsträckning än härintills, barnmorskeutbildningen kompletteras och kårens rekrytering säkerställas med kompetenta krafter genom förbättrade anställnings-, avlönings- och pensionsförhållanden. Det har jämväl lagts vikt uppå, att barnmorskeväsendet i nödig omfattning anpassas efter den reformerade hälsosysterlagstiftningens legislativa gestaltning.

Landskapets nuförliggande barnmorskelagstiftning (landskapslag av den 14 maj 1940) är visserligen av jämförelsevis sent datum och bygger på moderna principer, men en revision av sagda lag torde dock vara i vissa delar av behovet påkallad dels ur lagteknisk synpunkt och dels för att bringa lagstiftningen i konformitet med det system, som får uttryck i rikets reviderade barnmorskelag.

Såsom önskemål kan även för landskapets vidkommande uppställas barnmorskeyrkets höjande därhän att barnmorskorna erhålla samma

bildningsgrad och underbyggnad som skolade sjuksköterskor och hälsosystrar samt att skolningen så ordnas, att densamma fullt motvarerar utbildningen inom sagda yrkeskategorier.

I det föreliggande förslaget till landskapslag har likställighetsprincipen i så måtto vunnit beaktande, att barnmorskor med högre utbildning på sätt i rikets lagstiftning stadgats skulle jämnställas med hälsosystrarna och hänföras till en högre lönekategori än i verksamhet varande barnmorskor med mindre utbildning. Denna anordning avser att bereda trygghet åt dem, som för att ägna sig åt yrket förskaffa sig en högre utbildning samt utgör en sporre för nu i tjänst varande kommunala barnmorskor att i mån av möjlighet komplettera sin skolning.

Landskommunernas skyldighet att anställa barnmorskor är i 1940 års landskapslag så avvägd, att i kommun med femtusen invånare eller därunder skall finnas minst en barnmorska. Dock kunde angränsande kommuner beredas tillfälle att sammansluta sig för avlösnande av gemensam barnmorska, därest sådan distriktsreglering godkännes av landskapsnämnden efter det medicinalstyrelsens yttrande inhämtats. Rikets nya barnmorskelag förutsätter även en maximigräns av femtusen personer och anställande av minst ytterligare en barnmorska för varje begynnande femtusental av invånarantalet. Den nuvarande bestämmelsen i landskapslagen angående barnmorskedistriktet synes fullt tillgodose landskapets behov och torde förty förändrad bibehållas.

stadgandena i gällande landskapslag angående beviljande av eftergift i kommunernas skyldighet att avlöna barnmorskor samt beträffande den vårdverksamhet, som utövas av barnmorska i enskild eller samman slutnings tjänst, synas likaledes böra oförändrade upptagas i den nya landskapslagen.

Förfarandet vid barnmorskas anställande och uppsägning är i förslaget till landskapslag reglerad i överensstämmelse med rikets motsvarande stadganden.

Barnmorskornas tjänsteställning skulle enligt lagförslaget ordnas sålunda, att överinseendet över yrkeskåren i anslutning till självstyrelselagens kompetensfördelning skulle ankomma å medicinalstyrelsen och den omedelbara ledningen under landskapsnämndens och hälsovårdsnämndens inseende handhavas av vederbörande stads- och kommunalläkare. Den disciplinära bestraffningsrätten över kommunala barnmorskor skulle såväl enligt den gällande överenskommelseförordningen av år 1924 som enligt den reviderade överenskommelseförordningen handhavas enligt de i riket gällande stadgandena.

Barnmorskas arbetsuppgifter hava i förslaget till landskapslag normerats uti allmänna drag i anslutning till motsvarande föreskrifter i rikets lag; detaljerna skulle upptagas i ett reglemente, som fastställas av landskapsnämnden efter medicinalstyrelsens hörande.

Barnmorskornas tidigare avlöningsförmåner, som icke motsvara de ökade levnadskostnaderna och den skärpta ansvarigheten, hava i riket ansetts otillräckliga. För att vid kallet fästa ett tillräck-

ligt antal kompetenta barnmorskor och stabilisera deras tjänsteställning enligt en högre social standard, hava deras löneförhållanden genom rikets nya barnmorskelag reglerats samt avpassats efter den för hälsosystrarna genomförda löneregleringen. Barnmorskans grundlön utgår enligt rikslagen enligt åttonde klassen för barnmorska av högre lönekategori samt enligt sjunde klassen för barnmorska av lägre lönekategori. Med tillämpning av samma beräkningsgrund skulle enligt lagförslaget grundlönen för de åländska barnmorskorna utgå med mk 31.200:- resp. mk 29.400:- per år. Dessutom skulle barnmorska tillkomma dyrtids- och dyrtortstillägg samt bostads- och andra naturaförmåner enligt samma grunder som i rikets övriga delar. Detsamma bör gälla beträffande ålderstilläggen, vilka numera såväl i riket som landskapet utgå med fixa belopp för resp. avlöningsklass och i detta fall skulle belöpa sig till mk 1.380:- resp. mk 1.320:- varje gång.

Landskapets bidragsskyldighet har ansetts böra anpassas efter den föreslagna nyorganisationen. I överensstämmelse med stadgandena i rikets lagstiftning skulle landskapsbidraget utgå med tre fjärdedelar av grundlönen och skulle landskapsunderstöd utgå för barnmorskor tillfallande dyrtids- och dyrtortstillägg. Utfallande orts- och ålderstillägg skulle likaledes utgå av landskapsmedel i analogi med förhållandena i riket. Extra bidrag kunde tillerkännas ekonomiskt svaga kommuner ur tillbudsstående anslag.

Barnmorskornas avpångsålder, tjänsteårsberäkning och pensionsförhållanden äro i lagförslaget ordnade i noggrann anslutning till resp. grund-

der i rikets författningar.

Pension skulle utgå ur landskapsmedel, för barnmorska av högre lönekategori med mk 18.720 och för barnmorska av lägre lönekategori med mk 17.640 per år.

Detaljstadgandena i förslaget beträffande barnmorskereglementets innehåll, ersättning för rese- och andra kostnader, semester- och sjukledighet m.fl. verkställighetsföreskrifter äro i huvudsak tagna från rikets förordning angående tillämpning av lagen om kommunala barnmorskor, given den 26 maj 1944.

Med hänvisning till förestående får landskapsnämnden vördsammast förelägga Landstinget till antagande nedanstående:

L a n d s k a p s l a g

om kommunala barnmorskor i landskapet Åland.

I enlighet med Ålands landstings beslut stadgas:

1 §.

Mariehamns stad och landskommunerna i landskapet Åland äro pliktiga att i sin tjänst hava skolade barnmorskor i enlighet med vad i denna landskapslag sägs.

Kommunal barnmorska på Åland bör med avseende å kompetens fylla enahanda fordringar, som finnas uppställda för motsvarande befattningshavare i övriga delar av riket.

Med avseende å avlönings- och pensionsförmåner indelas barnmorskorna i barnmorskor av högre och barnmorskor av lägre lönekategori. Till den förra gruppen hänföras barnmorskor, som genomgått fullständig sjuksköterskekurs eller erhållit annan, av medicinalstyrelsen god-

känd specialutbildning, och till den senare gruppen de barnmorskor, som endast erhållit barnmorskeutbildning.

2 §.

I landskommun, vars invånarantal enligt mantalslängden icke överstiger femtusen, skall finnas minst en barnmorska. Dock må sådana mindre, till varandra gränsande kommuner, vilkas sammanlagda invånarantal ej överstiger femtusen, liksom även större kommuner, där delar av kommunerna så omedelbart ansluta sig till varandra, att tillsättande av en gemensam barnmorska är lämpligt, vara berättigad att, efter det landskapsnämnden härom inhämtat medicinalstyrelsens utlåtande, med landskapsnämndens bifall avlöna gemensam barnmorska.

Antalet barnmorskor, som skall avlönas i Mariehamn, fastställas av landskapsnämnden efter medicinalstyrelsens förordande.

3 §.

Från vad ovan är stadgat angående kommunernas skyldighet att avlöna barnmorskor kan landskapsnämnden, efter att hava inhämtat medicinalstyrelsens utlåtande, på anhållan av vederbörande kommun tillsvidare, dock ej för längre tid än fem år i sänder, bevilja sådan lättnad, som i betraktande av förhållandena befinnes nödig samt utan risk för hälsovården kan medgivas.

Finnes i kommunen barnmorska, som står i enskild eller i sammanlutnings tjänst, och föreligger intet hinder för att hon allmänt anlitas såsom barnmorska i kommunen, skall sådan barnmorska inberäknas i antalet kommunala barnmorskor samt anses innehava samma ställ-

ning vad tjänsteår och pension vidkommer som kommunal barnmorska.

4 §.

Kommunal barnmorska anställas av hälsovårdsnämnden efter det befattningen trettio dagar varit lediganslagen och vederbörande landskapsläkare avgivit utlåtande om sökandena.

Kommunal barnmorska skall anställas med förbehåll om sextio dagars ömsesidig uppsägningstid. Uppsägning skall ske skriftligen. Om uppsägning å kommunens vägnar besluter hälsovårdsnämnden och delgives uppsägningen åt vederbörande genom utdrag ur nämndens protokoll. Dock vare hälsovårdsnämnden berättigad uppsäga barnmorska endast för såvitt landskapsläkaren finner giltigt skäl härför föreligga.

Om barnmorskas anställande i eller avgång från befattning bör hälsovårdsnämnden ofördröjligen anmäla hos landskapsläkaren.

Den, som anställas såsom kommunal barnmorska, tillkommer avlöning enligt i denna landskapslag stadgade grunder.

5 §.

Kommunala barnmorskor i landskapet stå under medicinalstyrelsens överinseende och hägn. Ledningen av och den omedelbara tillsynen över barnmorskornas verksamhet handhaves under landskapsnämndens och landskapsläkarens samt hälsovårdsnämndens inseende av vederbörande stads- och kommunalläkare.

6 §.

Kommunal barnmorskas arbetsuppgifter skola omfatta moderskapsvård, varmed förstås handledning och rådgivning, avseende vård åt havande

kvinnor samt ansökning om moderskapsunderstöd och en ändamålsenlig användning av detsamma, biträde vid förlossning i hemmen och omvårdnad av modern under tiden för barnsängen ävensom vården av nyfödda barn, så ock de åligganden, som enligt landskapslagen om kommunala rådgivningsbyråer för mödra- och barnavård på henne ankomma, samt andra uppgifter, vilka enligt landskapslag eller i 7 § nämnt reglemente kunna henne anförtros.

Barnmorska, som enligt denna landskapslag är i landskommuns tjänst, kan av landskapsnämnden efter det medicinalstyrelsens yttrande inhämtats tillåtas utöva verksamhet i förlossningsanstalt, som av kommunen underhålles eller understödes.

7 §.

För kommunal barnmorska skall uppgöras reglemente, i vilket, såvitt kommunen är berättigad att därom besluta, barnmorskans rättigheter och skyldigheter närmare bestämmas, och skall å reglementet, angående vilket landskapsnämnden bör inhämta medicinalstyrelsens utlåtande, utverkas landskapsnämndens fastställelse.

Reglementet skall innehålla föreskrifter angående:

- 1) de vårduppgifter, som utöver vad härom är i landskapslag stadgat i kommunen hänföres till barnmorskas verksamhetsområde;
- 2) barnmorskas avlöning och resekostnadsersättning samt ordningen för dessas utbetalande;
- 3) till barnmorska utfallande ersättning för direkta utgifter, som föranledas av lämnad förlossningshjälp;

4) barnmorskas skyldighet att avgiftsfritt utfärda bevis, hörande till hennes verksamhet;

5) samarbetet mellan barnmorskan och i kommunen verksamma hälsoöstrar;

6) barnmorskas åligganden beträffande vaccination;

7) avgivande av berättelse över barnmorskas verksamhet; samt

8) andra förhållanden, som anses böra i reglementet regleras.

I 11 § 2 mom. omförmäld taxa kan bifogas förenämnda reglemente.

8 §.

I kommunens tjänst anställd barnmorska är skyldig att åtminstone en gång under tio år deltaga i de repetitionskurser, som för barnmorskor anordnas i ämnen, hörande till deras verksamhetsområde, och skola barnmorskorna för sådant ändamål av anslag, som upptages i landskapets utgiftsstat, erhålla tillräckligt understöd.

9 §.

Kommunal barnmorska är icke berättigad att, utöver de henne tillkommande avlönings- och andra förmåner, mottaga gottgörelse för de till hennes verksamhet enligt landskapslag eller reglemente hörande göromål.

10 §.

Enligt denna landskapslag i landskommuns tjänst anställd barnmorska av högre lönekategori skall av kommunen i grundlön erhålla minst det belopp, som utfaller enligt åttonde avlöningsklassen, och barnmorska av lägre lönekategori minst det belopp, som utgår enligt sjunde avlöningsklassen av den för innehavare av landskapetjänst eller -be-

fattning fastställda löneskalan. Dessutom skall kommunal barnmorska åtnjuta dyrtids- och dyrtorststillägg, där sådant tillskott utgives åt innehavare av motsvarande befattningar i landskapets tjänst. Utöver grundlönen skall barnmorskan erhålla en ordentlig bostad, omfattande minst ett rum, kök och förstuga jämte värme och lyse, del i källare och nödiga uthus samt badstuga eller rätt att begagna sådan eller badrum eller ock mot dessa naturaförmåner svarande penningvederlag enligt prisläget på orten. Där sådant utan oskäligen kostnad är möjligt, skall barnmorska tillhandahållas fri telefon.

Barnmorskas avlöning och naturaförmåner i Mariehamn må ordnas enligt stadens eget bestämmande, dock så, att grundlönen jämte värdet av naturaförmånerna ej sammanlagt må understiga barnmorskas avlöningsförmåner enligt de i föregående moment stadgade grunder.

I landskapets fattigaste och glest befolkade kommuner tillkommer kommunal barnmorska, där landskapsnämnden anser sådant erforderligt, enligt landskapsnämndens prövning ett ortstillägg av högst tjugo procent av den i 1 mom. stadgade minsta grundlönen i vederbörande lönekategori.

Kommunal barnmorska i landskommun uppbär fem särskilda gånger årlig ålderstillägg för fyraårsperiod i kommunens tjänst, barnmorska av högre lönekategori med 1.380 mark och barnmorska av lägre lönekategori med 1.320 mark varje gång. I avseende å ålderstillägg är barnmorska berättigad att tillgodoräkna sig jämväl den tid hon varit anställd såsom utbildad barnmorska, sjuksköterska eller hälsosyster i statens, land-

100 - 302

skapets, annan kommuns, sammanslutnings av kommuner, bolags eller annan sammanslutnings eller av staten understödd anstalts tjänst.

Ålderstillägg för kommunal barnmorska i Mariehamn utgår enligt stadens bestämmande, dock icke med lägre belopp än vad i föregående moment är sagt.

Barnmorskas lön och annan henne tillkommande ersättning utbetalas månatligen ur kommunalkassan. Innan barnmorska, som är gemensam för två eller flere kommuner, antages i tjänst, skall det fastställas, huruledes månadslönen bör till henne utgivas.

Ärende angående barnmorskas bostads- och andra naturaförmåner avgö-
ras vid inträffad meningsskiljaktighet av landskapsnämnden efter landskapsläkarens hörande.

11 §.

Kommun är skyldig att åt barnmorska erlægga av tjänsteresor föran-
ledda verkliga resekostnader. Barnmorska är skyldig att under sina
tjänsteresor, då resan sålunda kan med lätthet företagas, anlita av
kommunen till hennes förfogande ställt fortskaffningsmedel och annars,
såvitt möjligt, billigaste kommunikationsmedel.

Barnmorska är berättigad att av den, som anlitat henne såsom biträ-
de vid förlossning i hemmet, erhålla fri skjuts till och från förrätt-
ningsstället eller ock ersättning för resekostnaden enligt de i 1 mom.
angivna grunder. Likaledes äger barnmorska rätt att erhålla fri kost
under vistelsen å förrättningsstället ävensom ersättning för direkta
utgifter, som föranletts av lämnat biträde vid förlossning, beräknad en

ligt en av kommunens fullmäktige godkänd taxa, som fastställles av landskapsnämnden efter landskapsläkarens hörande.

Kan godvillig uppgörelse icke träffas rörande de barnmorskan enligt 2 mom. tillfallande ersättningarna skola dessa ersättningsbelopp förskjutas av kommunala medel och må sedermera hos vederbörande uttagas i den ordning, som om utmätning av allmänna utskylder är stadgat.

För barnaföderska, som i anseende till ringa inkomst icke kunnat påföras skatt, erlägges skjutslega och ersättning, som i denna paragraf sägs, samt i fall av behov umgälderna för kost av kommunen. Så bör jämväl förfaras, där vårdnämnden finner, att barnaföderska, som blivit påförd skatt, är så obemedlad, att hon är i behov av sådant understöd.

12 §.

Kommunal barnmorska är berättigad att årligen åtnjuta en månads avlönad semester, under vilken tid, liksom under den tid hon deltagit i de i 8 § denna landskapslag nämnda repetitionskurser, kommunen är skyldig att avlöna vikarie för henne.

13 §.

Insjuknar kommunal barnmorska, är hon berättigad att erhålla nödig sjukledighet. Därest sjukledigheten under kalenderåret icke sammanlagt överstiger en månad, tillkommer barnmorska för denna tid full lön. Huru avlöningen skall utgå för den tid ledighet under året överstiger en månad, är beroende på vederbörande kommunalmyndighets beslut.

Kommunal barnmorskas semester- och sjukledighet kan i Mariehamn ord-

14 §.

Kommun är berättigad att för varje kommunal barnmorska, som enligt denna landskapslag är anställd i kommunens tjänst, i årligt landskapsunderstöd erhålla tre fjärdedelar av det belopp, som enligt 10 § 1 mom. till barnmorskan såsom grundlön minst bör erläggas i vederbörande lönekategori. Landskapsunderstöd enligt samma grund utgår jämväl för barnmorska tillfallande dyrtids- och dyrtorststillägg.

Orts- och ålderstillägg, om vilka stadgas i 10 § 3 och 4 mom., erläggas till kommunen likaledes av landskapsmedel. Likaså utbetalas åt Mariehamn ålderstillägg för envar med landskapsunderstöd avlönad kommunal barnmorska enligt de grunder, om vilka stadgas i sagda 4 mom.

Kommuner i svag ekonomisk ställning, så ock landskommuner, för vilka avlönande av barnmorskor på grund av geografiska förhållanden eller andra synnerliga skäl ställer sig överhövan betungande, kunna enligt landskapsnämndens prövning efter medicinalstyrelsens hörande tilldelas extraordinarie bidrag ur tillbudsstående anslag.

15 §.

Barnmorska, som underlyder bestämmelserna i denna landskapslag är vid uppnådd sextio års ålder skyldig att avgå från sin befattning. Dock kan landskapsnämnden efter att hava hört medicinalstyrelsen och den kommun, som äger anställa barnmorska, berättiga barnmorska att kvarstå i sin befattning ända till sextiofem års ålder.

Kommunal barnmorska, som oförvitligen tjänat såsom barnmorska i

trettio år och uppnått sextio års ålder, vare vid sin avgång från befattningen berättigad att av landskapsmedel erhålla en årlig livstidspension, barnmorska av högre lönekategori till belopp av 18.720 mark och barnmorska av lägre lönekategori till belopp av 17.640 mark. Såsom till pension berättigande år är barnmorska berättigad att räkna sig till godo även den tid, vilken jämlikt 10 § 4 mom. bör beaktas vid fastställandet av ålderstillägg. Blir barnmorska tidigare än ovan sagts varaktigt oförmögen att handhåva sin befattning eller innehar hon vid avgång på grund av uppnådd ålder ännu icke trettio pensionsår, berättiga tio pensionsår till tio trettiondedelar av fullt pensionsbelopp och varje påföljande fullt pensionsår till ytterligare en trettiondedel därav, intill dess fullt pensionsbelopp uppnås. Ådrager sig barnmorska sjukdom, som innebär fara för omgivningen, och måste hon av sådan anledning avgå, kan landskapsnämnden, efter det medicinalstyrelsens yttrande införskaffats, på anhållan bevilja henne vårdbidrag för viss tid eller skälig pension oberoende av pensionsåren.

Stadgandena i denna paragraf äga motsvarande tillämpning med avseende å barnmorska, som i 3 § 2 mom. omförmäles.

Kommunal barnmorska, som vid denna landskapslags trädande i kraft tillförsäkrats pension av landskapsmedel, är berättigad att efter lagens ikraftträdande såsom full årlig pension uppbära ett belopp av 17.640 mark samt såsom delpension ett i motsvarande mån minskat belopp.

i jämförelse med den vid ikraftträdandet av denna landskapslag rådande prisnivån, avsevärt stigit, kan å barnmorskas pension inom gränserna för landskapets utgiftsstat erläggas dyrtidstillägg.

17 §.

Av landskapets medel utgående understöd för kommunal barnmorskas avlöning skall efter utgången av varje kalenderhalvår ofördröjligen rekvireras hos landskapsnämnden, och skall rekvisitionen åtföljas av sådan utredning, som nämnden anser nödig.

18 §.

Kommunal barnmorska tillkommande ålderstillägg beviljas av landskapsnämnden på framställning av kommunen eller på vederbörandes därom skriftligen gjorda anhållan.

19 §.

Anhållan om pension bör av därtill berättigad barnmorska skriftligen göras hos landskapsnämnden och beviljas av denna med iakttagande i tillämpliga delar av vad om innehavares av landskapets tjänst eller befattnings rätt till pension är stadgat.

20 §.

Genom denna landskapslag upphäves landskapslagen den 14 maj 1940 om kommunala barnmorskor i landskapet Åland.

Mariehamn den 14 februari 1945.

På landskapsnämndens vägnar:

